

Kapital- och sidoinkomsternas betydelse för jordbruket i Finland

Saana Leppänen

Examensarbete för Agrolog (YH)-examen

Utbildningen för bioekonomi

Raseborg 2021

EXAMENSARBETE

Författare: Saana Leppänen

Utbildning och ort: Bioekonomi, Raseborg

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Agrolog

Handledare: Lars Fridfors

Titel: Kapital- och sidoinkomsternas betydelse för jordbruket i Finland

Datum 21.03.2021

Sidantal 32

Bilagor 1

Abstrakt

Ekonomiska nyckeltalen i det finländska jordbruket försvagas årligen, företagarinkomster från enbart jordbruket har sjunkit under hela 2000-talet. Finska gårdar påverkas av klimatförändringen, producentpriser och styrs av EU-unionens jordbrukspolitik. Förutom klimatförändringen och ny teknik på finska gårdar genomgår jordbrukets omgivning stora förändringar. En sådan omvärld och lönsamhetskrisen kräver att finska gårdar har andra inkomstkällor för att kunna driva jordbruket i framtiden.

Syftet med detta examensarbete är att ta reda på jordbrukets lönsamhet på finska gårdar och betydelsen av sekundärinkomst för jordbrukare. Arbetet bygger på en online undersökning och material från tidigare vetenskapliga artiklar om samma ämne. I detta examensarbete har huvudfrågorna besvarats med flera olika metoder och analyser.

Online-undersökningarna skickades till flera olika sociala mediegrupper där lantbruksföretagare från olika delar av Finland är medlemmar. Målet var att hitta svar på viktiga frågor om jordbrukets minskande lönsamhet och hur det skulle påverka jordbrukarnas framtidsutsikter och konkreta planer. För att få ett vetenskapligt underlag har ny och äldre statistik om jordbrukets lönsamhet utretts. Detta för att få reda på lönsamheten i jordbruket. Via de utskickade enkäterna har man fått reda på gårdsekonomin betydelse för lantbruksföretagarna, och hur olika sekundära inkomster påverkar jordbrukarens totala inkomster.

Språk: svenska

Nyckelord: jordbrukets lönsamhet, sidoinkomster, kapitalinkomster

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Saana Leppänen

Koulutus ja paikkakunta: Biotalous, Raasepori

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Agrologi

Ohjaaja(t): Lars Fridefors

Nimike: Pääoma- ja sivutulojen merkitys maataloudelle Suomessa

Päivämäärä 21.03.2021

Sivumäärä 32

Liitteet 1

Tiivistelmä

Suomen maatalouden taloudelliset tunnusluvut heikkenevät vuosittain, pelkästään maataloudesta peräisin olevat yrittäjätulot ovat laskeneet koko 2000-luvun ajan. Suomalaisiin maataloihin vaikuttavat ilmastonmuutos, tuottajahinnat ja EU: n maatalouspolitiikka. Ilmaston ja uuden maatalon uuden tekniikan lisäksi maatalousympäristössä on tapahtumassa suuria muutoksia. Tällainen ympäristö ja kannattavuuskriisi edellyttävät suomalaisilta tiloilta muita tulolähteitä, jotta maataloutta voidaan hoitaa tulevaisuudessa.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää maatalouden kannattavuutta sekä sivutulojen merkitystä maatalouden harjoittajille. Opinnäytetyössä on käytetty verkkokyselyä ja aikaisempia tieteellisiä artikkeleita sekä samaan aiheeseen liittyvää kirjallista materiaalia. Tässä opinnäytetyössä pääkysymyksiin on vastattu useilla eri menetelmillä ja analyyseillä. Verkkokysely lähetettiin useisiin eri sosiaalisen median ryhmiin, joiden jäsenenä on maatalouden harjoittajia eri puolilla Suomea. Tällä keinoin pyrittiin saamaan vastauksia tärkeisiin kysymyksiin liittyen maatalouden kannattavuuden heikkenemiseen ja miten se vaikuttaa maatalouden harjoittajien tulevaisuuden näkymiin sekä konkreettisiin suunnitelmiin. Tieteellisen faktan saamiseksi on käyty läpi uusimpia sekä vanhempia tilastoja maatalouden kannattavuudesta ja sen merkityksestä maataloudelle sekä eri sivutulojen merkityksestä maatalouden harjoittajan kokonaistuloihin.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: maatalouden kannattavuus, sivutulot, pääomatulot

BACHELOR'S THESIS

Author: Saana Leppänen

Degree Programme: Bioecenomy

Specialization: Agriculture

Supervisor(s): Lars Fridefors

Title: The importance of capital and secondary income for agriculture in Finland

Date 21.03.2021 Number of pages 32

Appendices 1

Abstract

The economic indicators of Finnish agriculture are declining annually, and entrepreneurial income from agriculture alone has fallen throughout the 21st century. Finnish farms are affected by climate change, producer prices and the EU's agricultural policy. In addition to climate change and new farm technology, major changes are taking place in the agricultural environment. Such an environment and profitability crisis require Finnish farms to have other sources of income to be able to manage agriculture in the future.

The purpose of this thesis is to find out the profitability of agriculture and the importance of secondary income for farmers. The thesis has used an online survey and written material from previous scientific articles about the same topic. In this thesis, the main questions have been answered by several different methods and analyzes.

The online surveys were sent to several different social media groups, the members of which include farmers from all over Finland. The aim was to find answers to important questions about the declining profitability of agriculture and how it would affect farmers' prospects and concrete plans. In order to obtain a scientific fact, the latest and older statistics on the profitability of agriculture and its significance for agriculture, as well as on the significance of various secondary incomes to the total income of the farmer, have been reviewed.

Language: Swedish

Key words: profitability of agriculture, side income, capital income

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Avgränsning.....	1
1.2	Syfte.....	2
2	Mångsidig företagsverksamhet	2
2.1	Mångsidig jordbruksverksamhet i Finland.....	2
2.2	Entreprenörskap har en stor betydelse för gårdarna.....	3
2.3	Entreprenadarbete är den vanligaste sidobranschen på gårdar.....	4
3	Jordbrukets lönsamhet	4
3.1	Lönsamheten inom Jordbruket.....	4
3.2	Livsmedelsproduktion	7
3.3	Jordbrukets ekonomiska läge	8
3.4	SWOT-analys för jordbrukets lönsamhet.....	9
3.5	SWOT-analysens slutsats.....	10
4	Företagsverksamhet	10
4.1	Beskrivning av företag.....	10
4.2	Kostnadsredovisningar	12
4.3	Kompetens.....	12
5	Betydelsen av hyresinkomster som sidoinkomst.....	13
5.1	Avkastning av hyresinkomster	13
5.2	Räknesätt på avkastningen	14
6	Beskattning.....	14
6.1	Jordbruksbeskattning	14
6.2	Beskattning av förvärvsinkomster.....	15
6.3	Beskattning av kapitalinkomster	15
7	Finlands jordbruksstödssystem	16
8	Metodbeskrivning.....	17
8.1	Enkätens syfte.....	17
8.2	Enkätens innehåll.....	18
8.3	Enkätens utformning	18
9	Resultat och utvärdering	19
10	Diskussion	28
	Källförteckning	31

1 Inledning

1.1 Avgränsning

Detta arbete handlar om jordbrukarnas situation i nuläget. Arbetet tar också fasta på hur utvecklingen sker då inkomsterna från jordbruket inte nödvändigtvis räcker till och nya inkomstvägar bör sökas.

Klimatförändringar och väderförändringar har en stark och oberäknelig inverkan på gårdens lönsamhet. Extrema väderförhållanden har ökat både i Finland och globalt. Effekterna återspeglas i efterfrågan och utbudet på världsmarknaden för jordbruksprodukter och därmed i producentpriserna på jordbruksprodukter. Förutom alla stormskador i Finland motarbetas jordbruket av olika naturföreteelser. Sommaren 2018 var till exempel mycket torr i Finland och det var extremt hett. Växtproduktionen drabbades på vissa ställen så illa att grödan måste lämnas helt oskördad. Förutom allt det ovannämnda så styrs Finlands jordbrukspolitiska beslut av CAP (Common Agricultural Policy). (Maaseudun tulevaisuus, Kuiva kesä jätti viljasadon 1960- luvun tasolle, 2018)

I arbetet utreds hur betydande inkomsterna är utanför jordbruket och för helhetsinkomsterna. Idag finns gårdar där jordbruk drivs utöver andra affärsaktiviteter. Gårdarnas storlek ökar allt mer, men alla har inte möjlighet att expandera sin gård på grund av att det till exempel finns brist på åkermark som man skulle kunna köpa eller hyra. Den ekonomiska osäkerheten spelar också en stor roll för besluten av att utvidga gårdsverksamhet. Gårdar som inte kan utöka verksamheten är oftast mer koncentrerade på en god produktkvalitet. Flera jordbrukare bedriver vid sidan om sitt jordbruk övrig/övriga affärsverksamheter eller får förvärvsinkomster från annat håll. Verksamheten vid sidan om jordbruket är en form av hjälpinkomst och det kan till och med betyda mera för jordbrukarna än själva jordbruket som förvärvskälla. I Finland fanns 45 411 jordbruks- och trädgårdsföretag år 2020. Antalet hade minskat med cirka 1 416 gårdar jämfört med år 2019. (Luke Naturresursinstitutet, Struktur av jordbruks- och trädgårdsföretag, 2020)

1.2 Syfte

Syftet med arbetet är att få fram information till jordbrukarna som funderar över sitt ekonomiska läge och vad som lönar sig att satsa på i framtiden. Med detta examensarbete utreds vilka faktorer som påverkar gårdens lönsamhet på finska gårdar. Det utreds också hur gårdar ser på lönsamhet nu och i framtiden. Med enkäten som skickades till olika gårdar via grupper i sociala medier samlades information och synpunkter om hur de rådande förhållandena och hur jordbruksföretagets framtidsutsikter är från en större grupp jordbrukare. Arbetet var att ta reda på hur jordbrukare som har sina egna erfarenheter ser framtidens lönsamhet. Fastighetsförmedlare, offentliga myndigheter och bankpersonal kan använda informationen i arbetet för att få fram sina åsikter och planera rekommendationer för åtgärder för jordbruksföretagare och jordbrukslönsamhet i allmänhet.

Syftet med arbetet är att ge lantbruksföretagare en bättre förmåga att främja utvecklingen av sitt eget yrke och att kunna ge teoretiska kompetens och möjligheter för att arbeta inom sitt eget område eller eventuellt förstärka framtida planer.

Undersökningen som gjordes via en webbenkät av arbetet var begränsad till endast finländska gårdar runt hela landet. (Figur 2., sida 22)

2 Mångsidig företagsverksamhet

2.1 Mångsidig jordbruksverksamhet i Finland

Betydelsen av annan affärsverksamhet på gårdar har ökat snabbt. En tredjedel av gårdarna i Finland håller på med mångsidig jordbruksverksamhet. En mångsidig jordbruksverksamhet i Finland är ett gårdsföretag som inte enbart bedriver jordbruk och skogsbruk utan har också annan affärsverksamhet. Redan i flera år har det funnits mångsidiga jordbruksgårdar som sedan blivit en av dom ledande nutida företag. Det var i mitten av 1990-talet under lågkonjunkturen som intresset för jordbruksföretagare väcktes och de startade nya företag vid sidan om jordbruket. Cirka 30 % av alla gårdar som finns i Finland är sysselsatta med annan affärsverksamhet än jordbruk. Polarisering av jordbruksstrukturer har gjort att antalet jordbruksföretag har minskat årligen samt

fortsätter att minska. I Finland har en del lantbruksföretag köpt eller arrenderat åkermark och ökat gårdsstorleken samt specialiserat sig inom vissa områden. Majoriteten av lantbruksentreprenörer arbetar deltid utanför jordbruket med annan affärsverksamhet. En väldigt stor del lägger ner jordbruksproduktionen helt, för att det är mindre lönsamt att driva litet jordbruk.

En ökad efterfrågan på lokalt producerad mat och bärförmåga ger nya möjligheter för lantbruksföretagare då det sker en förändring i driftsmiljön. Yrkeskunnighet, specialisering och en omstrukturering av jordbruket i Finland ökar ständigt speciellt inom mjölk- och köttproduktion. Förändringen beror delvis på den höga medelåldern inom jordbruksföretagarna och nedgången i lönsamheten, detta har en direkt påverkan på utgångspunkter för utvecklingen i det finska jordbruket. För att kunna öka på resurser och förbättra lönsamheten så gäller det att framställa och starta med andra affärsaktiviteter vid sidan om jordbruket. Gårdar i Finland har bra förutsättningar för sidoinkomstuppehållen, men utbildning och skolning behövs. Kunskapsbrister finns inom ekologiskt jordbruk, bygg och informationsteknik. En intensitet på finska gårdar är att kunna använda finska närproducerade jordbruksprodukter. Det finns otroligt bra kapacitet för att kunna utveckla inhemska produkter och det ger konsumenter en säker tillgång till lokal mat och öppnar arbetsplatser inom hela livsmedelskedjan. (Monialaiset maatilat maatalouden rakennemuutoksessa, 2018)

2.2 Entreprenörskap har en stor betydelse för gårdarna

År 2016 arbetade cirka 23 000 jordbrukare eller delägaren på gårdar i Finland inom annan affärsverksamhet. Antalet personer som jobbar med annan affärsverksamhet vid sidan om jordbruket är störst i Österbotten. (Maaseudun tulevaisuus, Urakointi on maatilojen yleisin sivuelinkeino – tuo rahaa yli 7 000 tilalle, 2018)

För knappt 30% av dessa jordbrukare står sidoinkomsterna för mera än hälften av företagets nettoinkomst. Lönsamheteten i framtiden glöder mera på gårdar som har någon form av annan affärsverksamhet än de, som enbart driver jord- och skogsbruk.

Landsbygdsturism, välfärd och bioenergiproduktion samt övriga liknande sidoverksamheter är växande områden som ger framtida jobb inom landsbygdsområden i Finland. (MTK, Monialaiset tilat, 2018)

2.3 Entreprenadarbete är den vanligaste sidobranschen på gårdar

Enligt Naturresurscentret (Luke) håller cirka 14 200 gårdar på med andra affärsverksamheter än Jordbruk. Entreprenadverksamhet är det mest populära med cirka 7000 gårdar. De mest populära entreprenadtjänsterna som utförs inom jordbruk är maskinverksamhet med skogsbruksmaskiner, snöplöjning, vägunderhåll och markarbeten.

De vanligaste entreprenörsarbeten vid sidan om jordbruket är;

Snöarbete, tröska, korntorkning, sprutning, pressning, grävmaskinsarbete, krossning av slätter, direkt sådd, transport, slamkörning och applicering

Ett av de viktigaste entreprenörsarbetena är maskinkontrakt, vars kund ofta är eller kan vara en annan gård. Gårdar som utvidgas säljer alltmer ut delar av sitt arbete så som entreprenadtjänster och fokuserar på deras kärnkompetenser, såsom mjölk eller köttproduktion. Förutom entreprenadtjänster köper gårdar bland annat redovisning och planeringstjänster från företagare på landsbygden.

En modern gård som har maskiner har grunder till en storskalig entreprenad med liten investering och därför är maskinkontrakt en vanlig sidoinkomst som flera gårdar använder. Förutom själva jordbruket så omfattar maskinkontrakts arbete bland annat; transporttjänster, vägunderhåll, skogsarbeten och grävning. Det är också vanligt att gårdar är sysselsatta med ved -och flisproduktion, torvproduktion, bioenergiproduktion, och konstruktion. (Kallio & Kuisma, 2009)

3 Jordbrukets lönsamhet

3.1 Lönsamheten inom Jordbruket

Strukturrationalisering inom finska jordbruket utvecklas stadigt men ekonomisk effektivitet försämras ändå fortlöpande vilket kräver nya lösningar för att få lönsamhet i

affärsverksamheten. Gårdarnas lönsamhet har försämrats med åren så mycket, att produktionen i genomsnitt är olönsam inom spannmål, mjölkproduktion, köttproduktion, fjäderfäuppfödning och växthusodling. Jordbrukets sociala och ekonomiska betydelse är oförneklig. I Finland fanns 45 411 jordbruks- och trädgårdsföretag år 2020 och förminskningen sker årligen, antalet jordbruks- och trädgårdsföretag hade minskat med cirka 1 416 gårdar jämfört med år 2019. En gårdsstorlek på 50 hektar var den genomsnittliga utnyttjade jordbruksarealen och ungefär 86 procent av alla gårdar är familjebedrivna företag. Nio procent var fördelade med jordbruksföreningar och dödsbon samt aktiebolag på vardera två procent.

En andel på 67 procent av gårdarna bedriver växtodling och 25 procent är djurhållande gårdar. De övriga gårdarna är en grupp av gårdar som inte har en tydlig produktionsinriktning. (Luke Naturresursinstitutet, Struktur av jordbruks- och trädgårdsföretag, 2020)

Nyckeltal om gårdens lönsamhet:
Omsättning € / år
Utgift / omsättning i procent
Företagarinkomst € / år
Arbetsbelastningen för entreprenörsfamiljen timme / år
timinkomster € / timme
soliditet i procent
Avkastning på eget kapital i procent
Jordbrukets lönsamhetskoefficient

Det är viktigt för lantbruksföretagen att följa upp företagets ekonomi och göra ekonomisk planering. Med hjälp av lönsamhetsbokföring får man tillgång till ett bokslut och nyckeltal för sitt jordbruk. (Rikkonen & Harmoinen, 2008)

Utgifter och inkomster inom jordbruket har ökat under 2010-talet men samtidigt så har inkomstillväxten blivit efter utgifterna. Efter 2010 har intäkterna ökat med kring 31 procent och kostnaderna har ökat med ungefär 41 procent.

För att leva behöver en person mat, och matproduktion har alltid varit behäftad och associerad med politiska intressen och beslut. Många utmaningar och motgångar finns har inom livsmedelsproduktion blivit determinerade. Jordbrukets lönsamhet årligen kan påverkas av väder, vilda djur och skadeinsekter. Tekniken raffinerats och nya affärsidéer uppstår, jordbrukarna får samtidigt erfarenhet av situationer som ger kunskap på vägen.

Politiska beslut görs som är mer överseende och jordbruksföretagare är redobogna att reagera snabbare då när det behövs. Europeiska gemenskapen bestämmer vilken mat som finska jordbruksföretagare ska produceras och hur mycket åkermark som ska reserveras för växtproduktion. Det fungerar så att samhället bestämmer jordbrukets verksamhet.

Jordbrukets lönsamhet sjunker jämt och samt. Enligt naturresursinstitutets (Lukes) prognos blev jordbrukets lönsamhet lägre år 2019 än 2018. Företagarinkomsten var 13 000 euro per företag, vilket är 33 procent av det utsatta målet. Målföretagarinkomsten bestäms av lönemålet för jordbruksarbete (16,3 euro/h) och målet för avkastning på eget kapital (2,95 %) Belopp. (Luke, Maatalouden kannattavuus heikkenee, 2019)

Den totala inkomsten för jordbruksföretag i Finland året 2019 var cirka 159 000 euro. Totalt 32% jordbruksstöd var andelen av den totala inkomsten. Produktionskostnaderna ökar med cirka en procent årligen. Då man har räknat med att dra av produktionskostnaderna så förlorade jordbruks- och trädgårdsföretag i genomsnitt 28 000 euro år 2019. När entreprenörsinkomsten divideras med summan av lönekravet för en jordbruksföretagares eget arbete, och när räntekravet för eget kapital uppfylls, så erhålls en lönsamhetskoefficient som beskriver den totala relativa lönsamheten. År 2019 var lönsamhetsgraden på 0,33, det betyder då att jordbrukarens timlön inte var mer än 5,4 euro och avkastningen på eget kapital 0,98%. (Luke, Maatalouden kannattavuus heikkenee.2019)

Enligt Luke (Naturresursinstitutet) har inga större förändringar i jordbrukets lönsamhet skett år 2020, den genomsnittliga företagsinkomsten var 15 700 euro, vilket är 36 % av målet. Jordbruksproduktionens värde per företag har varit år 2020 en avkastning på 163 000 euro och subventionen var 34%. Kostnaderna för produktion ökade med två procent till 191 000 euro och när man drar av produktionskostnader av den totala inkomsten så erhålls en entreprenörsvinst, vilket visar att jordbruksföretag gjort en förlust på 27 500 euro. År 2020 blev lönsamhetsgraden 0,36.

Vinstfördelningen varierade avsevärt i regionala områden, i det senaste Lukes skördeuppskattning 2020 kom det fram att spannmålsskörden var 15 % lägre än år 2019. Lönsamhetskoefficienten var 0,27 år 2020, medan för andra grödor hölls den oförändrad från år 2019. Antalet kor på finska gårdar ökade med 4 % från 2019, det här beror på att man byggt ut större gårdar och mindre gårdar har lagt ner sin verksamhet, större gårdar är

mer lönsamma och då förbättras den genomsnittliga lönsamheten. Lönsamhetsgraden steg från 0,28 (2019) till 0,39.

Grisproduktionens lönsamhetskoefficient ökade upp till 0,65 %, då jordbruksinkomsterna hölls nästan oförändrade och kostnaderna var lägre. De 32 000 största jordbruks- och trädgårdsföretag har varit med i de specifika medelresultaten. (Maatalouden kannattavuus yhä heikko, 2020)

Traditionell jordbruksverksamhet kan ge en företagare tillräcklig förvärvsinkomst. Ofta är det dock inte tillräckligt. För många jordbrukare är därför inkomster utanför jordbruket en försörjning. (Pellinen&Enroth, 2008)

Tabell 1. Producentpriserna för år 2020 i medeltal och förändring från föregående år 2019 finns inom parentes.

Producentpriser 2020 i medeltal	
mjölk (kvalitetsklass E) 35,04 c/l	(0 %)
tjurkött 3,42 euro/kg	(-3 %)
svinkött (gödsvin) 1,65 euro/kg	(+2 %)
lammkött 3,83 euro/kg	(+2 %)
broilerkött 1,31 euro/kg	(-3 %)
ägg (burhöns) 0,90 euro/kg	(-1 %)
ägg (golvhöns) 1,10 euro/kg	(-1 %)
ägg (utehöns) 1,38 euro/kg	(0 %)
ägg (ekoproduktion) 2,52 euro/kg	(-2 %)
matpotatis 0,19 euro/kg	(-2 %)
vete (grundpris) 161 euro/ton	(-8 %)
råg (grundpris) 157 euro/ton	(-7 %)
korn (grundpris) 145 euro/ton	(-13 %)
havre (grundpris) 153 euro/ton	(-10 %)
rybs/raps (grundpris) 391 euro/ton	(+7 %)

(Naturresursinstitutet, 2020)

3.2 Livsmedelsproduktion

EU betalar årligen stora jordbruksstöd till lantbruksföretagare, och jordbruksstödet står för cirka 40% av EU:s budget, men strukturomvandlingen är ändå bara lite utforskad och därmed okänd. Att producera mat är viktigt för en utveckling som är hållbar på långsikt. I Finland och i Europa oroar sig lantbrukare då marknadens osäkerhet väcker oro. Det görs

politiska beslut i EU som kan påverka jordbruket i sin helhet och det kan ske snabba förändringar i tider som är innesluten av vissa gränser. Lantbruksföretagare försöker att konkurrera på världsmarknaden med stora volymer samt med ständigt större och högre produktivitet. Jordbrukare måste tänka mera och ha möjlighet till att konkurrera med exklusiv och näringsrik mat som kan vara allt från ekologiskt, lokalt, eller hänsyn på djurvälstånd.

Sidoinkomsterna från annan verksamhet än jordbruk, spelar en viktig roll för jordbrukets omvandling. Jordbrukare är ofta sysselsatta utanför jordbruket med bland annat skogsbruk, turism, entreprenad och andra övriga tjänster.

Jordbruksstöden och världsmarknaden ställer vissa utmaningar och krav för jordbruket i Finland och i Europa, men samtidigt borde man ta allt mera hänsyn till globala miljö- och klimatutmaningarna som hör ihop med den lokala matproduktionen. Den globala osäkerheten och utmaningar väcker stor oro till lantbruksföretagarnas situation nu och i framtiden, förändringar som visar sig i tid och otider gör det mera osäkert. (SLU, Det svenska lantbrukets omvandling 1990-2040, 2020)

3.3 Jordbrukets ekonomiska läge

Jordbruksföretagens lönsamhet och utveckling granskas och utvecklas med hjälp av Lukes årliga resultat över lönsamhetsräkenskaper för lantbruk. Resultaten beräknas så att man har cirka 900 redovisnings besittningar av medelresultat från cirka 37 900 av de största finska jordbruks- och trädgårdsföretag. Dessa företag producerar 90 % av den finländska jordbruksproduktionen. Resultaten räknas så att intäkter och utgiftsposter, samt subventioner fördelas enligt periodiseringsbasen till intäkter och utgifter för produktionsåret. Årliga avkastningar och produktionsvolym, samt förändringar och marknadspriser har direkt påverkan på resultatet för det pågående året. Den konstruktiva utvecklingen inom jordbruket under 2000-talet har varit snabb.

Olika företag och entreprenörer letar efter starkare samhällsställningar inom livsmedelproduktion med större produktionsstorlek på grund av ökad konkurrens. Jordbruket i Finland är starkt absorberad i den globala marknaden. Externa faktorer ökar instabiliteten i driftsmiljön vilket återspeglas i marknader och priser. Produktionspriserna har länge stigit snabbare än producentpriserna, vilket gör att kostnaderna ökar och

samtidigt försvagar lönsamheten. Speciellt energi och gödselpriser fortsätter att stiga och den ekonomiska nedgången har satt ner insatspriserna medan produktpriserna har höjts. Marknadspriserna har stor inverkan på jordbrukarnas inkomster och företagens lönsamhet. Avkastningen har stor inverkan på lönsamheten och vädervariationerna förväntas öka vilket ökar entreprenörens risker i jordbruket. Skillnader i lönsamheten finns i olika stödområden men lönsamheten har varit svag inom alla stödområden. (Niemi & Ahlstedt, 2015)

Tabell 2. Lönsamhetskoefficienten enligt produktionsinriktning

Lönsamhetskoefficient enligt produktionsinriktning	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gårdar representerade	40200	40900	39300	38200	37100	36400	35600	35200	33800	33400	32400
Odlingsareal	55	55,6	56,7	58,5	60,9	61,6	63,7	65,1	68,1	70,6	70,7
Djurenheter	25,6	24,9	25,5	25,2	27,2	28,2	27,6	26,8	25,5	27,2	26,1
Spannmålsgräddor	0,37	0,4	0,39	0,18	0,07	0,18	0,03	0,22	0,41	0,3	0,27
Övriga växtodlingsgräddor	0,51	0,54	0,31	0,33	0,14	0,13	0,23	0,05	0,39	0,23	0,3
Växthusföretag	0,56	0,51	0,58	0,69	0,85	0,66	0,89	0,9	0,96	0,94	-0,02
Gräddor med frilandssodling	0,42	0,65	0,08	0,54	0,48	0,52	0,7	0,93	-0,03	0,11	-0,15
Mjölkgårdar	0,58	0,58	0,59	0,52	0,6	0,39	0,31	0,46	0,36	0,43	0,39
Övriga nötboskapsgräddor	0,54	0,43	0,41	0,55	0,44	0,46	0,29	0,5	0,39	0,43	0,43
Får och getgräddor	0,3	0,29	0,34	0,38	0,44	0,4	0,01	0,14	0,22	0,22	0,06
Svinggräddor	0,45	0,45	0,54	0,38	0,43	0,69	0,49	0,88	0,57	0,58	0,69
Fjäderfägräddor	0,57	1	0,18	0,23	0,56	0,46	0,65	0,18	1,12	1,43	1,24
Gräddor med blandad produktion	0,41	0,49	0,4	0,46	0,22	0,25	0,09	0,54	0,56	0,45	0,66
Alla gräddor	0,5	0,5	0,47	0,42	0,39	0,34	0,26	0,4	0,42	0,4	0,37

(Luke, 2020)

3.4 SWOT-analys för jordbrukets lönsamhet

Styrkor:
Professionell kompetens
Myndigheternas attityd till företagande
Innovationssystem och strategi samt utveckling
Företagarbakgrund, finns bra grunder för att utvidga eller gå över till en ny bransch
Svagheter:
Småföretagandes risker
Strukturbrist
Stor arbetsbelastning
Höga kostnader
Svag marknadssituation
Inhemska produkters lönsamhet
Bindande
Möjligheter:
Företagscoaching
Kunskapscentra
Kontakter
En växande efterfrågan av nya växtbaserande produkter
Säker försäljning av produkter
Öppning för nya marknader
Specialisering

Hot:
Finansiering
Kontinuiteten i föreningslivet
Avstannande i utveckling
Lönsamhetens radikala sjunkning
Varierande producentpriser
Växande byråkrati
Produktionsinriktningens svaga lönsamhet
Inkomstnivå
Priser

3.5 SWOT-analysens slutsats

På basis av de givna svaren i frågeformuläret (Resultat och utvärdering 9.0) visar den uppgjorda SWOT-analysen var styrkorna och möjligheterna finns på finska gårdar. Resultatet i SWOT-analysen visar på en professionalitet på de finska gårdarna. En mindre sällsynt men bra försäljningsinkomst är direktförsäljning från finska gårdar. Möjligheter finns för framtiden inom jordbruket eller arbete vid sidan om jordbruket. När man ser på nuläget i jordbruket samt jordbrukarnas inblick i framtiden så svänger det nästan om så att jordbruket blir en sidoinkomst. Hänsyn måste tas till att lönsamheten inom jordbruket sjunker. Samtidigt finns det dock möjligheter för lantbruksföretagare att gå in på nya marknader. Näthandeln med närproducerad mat ligger fortfarande i startblocken. Det vore bra att bygga upp digitala plattformar så att konsumenterna kan få sina produkter direkt utan mellanhänder.

4 Företagsverksamhet

4.1 Beskrivning av företag

Man kan säga att ett företag är en slags organisation med resurser för att producera tjänster. Det måste finnas utvecklingsmöjligheter för att kunna överleva och gå vidare, och företaget måste producera sina tjänster så att kostnaden är högre än resurserna. Företagsverksamhet betyder att man fodrar vilja och förmåga att sätta ihop produktionsfaktorerna. Företagare och företag drivs så att med få undantag strävar man efter vinst och man måste vara medveten om att då man startar ett företag så innebär det en vinstchans men också en förlustrisk. Vinst uppstår då värdet av det man producerat,

alltså intäkterna är större än uppoffringarna av produktionsmedel, alltså kostnaderna. Ifall kostnaderna överstiger blir det förlust. (Birgersson & Persson 1981)

Enligt Skärvad & Olsson (2017) utgår man från följande krav på företag:

Effektivitet

Effektivisering av verksamheten i ett framgångsrikt företag kräver granskning av organisation och praxis. Konceptet med effektivitet är omfattande men i allmänhet bestäms effektiviteten beräkningsmässigt av företagets resultat genom att man analyserar produktiviteten.

Innovativt

I en innovativ driftsmiljö finns det en kultur av nätverkande, där de anställda arbetar över gränser i sin enhet samt med andra än bara sin egen organisation. Detta skapar en berikande interaktion och mer än summan av dess delar uppnås, eftersom varje människa inte bara tillför sina egna färdigheter utan också deras förmåga att inspireras av andras färdigheter och ta saker framåt ur sin egen synvinkel. Person-till-person-interaktion, samarbete och förtroende är avgörande för innovationen.

Legitimitet

Globaliseringen har gjort att företagen är socialt accepterade, det vill säga att legitimitet är en viktig resurs som emellertid blir allt svårare att uppnå. I internationella driftsmiljöer är det mycket svårare att få kontroversiell aktivitet accepterad. Sociala miljön utvärderar affärsverksamhet som innehåller många olika och ofta motstridiga juridiska och moraliska krav. Det påverkas av institutionella och kulturella förhållanden och av denna anledning kan alltför hårda försök att få godkännande uppstå negativa reaktioner och kräver företagets legitimitet.

Hållbart

Detta avser affärsverksamhet som bedrivs ekonomiskt, miljövänligt och socialt ansvarsfullt. I ett ansvarsfullt och hållbart företag är man noga med att se till att företag inte påverkar samhället, miljön och människor negativt.

När ansvar är kopplat till målen för hållbar utveckling, så har ett ansvarsfullt företag aktivt skapa positiva sociala effekter genom sin affärsverksamhet. I företagsverksamhet talas alltmer om hållbarhet eller företagsansvar. Detta avser affärsverksamhet som bedrivs ekonomiskt, miljövänligt och socialt ansvarsfullt.

4.2 Kostnadsredovisningar

Kostnadsredovisning kan användas för att hjälpa göra mer faktabaserat beslutsfattande. I praktiken kräver ett bra beslutsfattande hänsyn och faktauppgiftsbehandling. Det är viktigt att fatta beslut med hänsyn till nya lösningar och även att överväga finansiella risker, ifall man inte har möjligheter för att ta risker eller att man inte vågar fatta beslut, så leder det till att man har svaga chanser att uppnå sina mål. Det finns många sätt att utveckla sin verksamhet. Ett sätt är produktionsledning. Företagets lönsamhet förbättras genom produktionsmetoderna. Det viktiga är att fokusera på kvalitetsval man gör, detta kräver att produkter utformas på ett sådant sätt att kvaliteten blir som planerat och att utformandet av produkten svarar på kundernas uppfattningar om god produktkvalitet. Det är alltid en bra idé att man dokumenterar planerna, så att produkten kan göras på samma sätt och att de färdiga extraktionerna kan jämföras med planerna. (Pellinen & Enroth, 2008)

4.3 Kompetens

Man avser kompetens som en kombination av förmågan och kunskap för att kunna lösa problem, utveckla, sälja, tillverka, beslutsföra och tillverka samt sälja tjänster och varor. Idag krävs det att företagen ska vara kompetensintensiva och att de anställdas kompetens fungerar som ett konkurrensmedel. I moderna organisationer krävs förmåga att i grupper eller individuellt kunna fatta beslut för otroliga strategier, mål och nya affärsidéer. Kompetensen ska utvecklas vidare i till exempel färdigheter, kunskaper, erfarenheter, värderingar och kontaktnät. Man måste kunna ställa olika frågor samt besvara dem då man vill utveckla sig och sitt företag. För att kunna göra förändringar krävs en verksamhetsplan, och för att veta vilka kompetenser man behöver måste man ställa krav för kompetenser och följa upp med analys eller utvecklingsplan. (Skärvad & Olsson, 2017)

5 Betydelsen av hyresinkomster som sidoinkomst

Ägarbostäder och dess kapitalförskaffande med banklån eller skuld är vanligt i Finland. Med låga räntor är investeringsrisken relativt liten, dock en eventuell höjning av räntorna kan risken öka. Finland genomgår urbanisering som har pågått i flera år och det har stor inverkan på bostadsinvesteringarna. Utbudet ökar och bostäderna koncentreras mest till storstäderna. Stadscentra i städer är i allmänhet bra områden för bostadsinvesteringar.

Människors bostadspreferenser förändras också och man söker sig gärna till områden där det finns bra kommunaltrafik, tjänster. Man söker sig även till områden där det är väl anslutningar samt där hyreshusens popularitet växer. Bostadsbidrag gör det också möjligt för människor med låg inkomst att leva förnuftigt. (YIT, 2021)

Gällande bostadsinvestering eller fastighetsinvestering utgår man ifrån årliga hyresintäkter. En annan strategi är att sätta sin tillit till på uppskattningen av hemmet. Då kan man investera egna pengar i hemmets kostnad, om lägenheten eller fastigheten befinner sig på ett ställe där värden kommer att öka på lång sikt. Om lägenheten eller fastigheten befinner sig på ett ställe där värdet kommer att öka på lång sikt så kan man investera egna pengar i hemmets kostnad. En tredje strategi är att öka värdet på hemmet genom att renovera den och när en investerare köper en lägenhet eller fastighet i dåligt skick och renoverar den så kan man antingen sälja den direkt eller hyra ut och således skapa hyresinkomster eller intäkter.

Det finns olika metoder i beräkningsformlerna för hyresintäkter, det viktigaste är dock att man skapar en investeringsstrategi samt att man jämför investeringsmål genom att alltid beräkna avkastningen på samma sätt. Vid beräkning av hyresintäkterna är det värt att ta hänsyn till, förutom det skuldfria priset på lägenheten, till exempel framtida renoveringar och överföringsskatt. En klar fördel med det nya projektet är att inga renoveringskostnader syns. Om strategin baseras på värdets höjning av värdet kan hyresintäkterna bli ännu lägre.

5.1 Avkastning av hyresinkomster

Avkastningen på en bostadslägenhet eller fastighet består av hyresintäkter och en ökning av värdet på hemmet. Hyresintäkter avser förhållandet mellan hyresintäkter och kostnader för ett skulds fritt pris för en lägenhet. En värdeökning för en lägenhet eller fastighet

medför en ökning av värdet. Ett snabbare sätt att inkassera vinst på bostadsmarknaden är att göra *hyresintäkter*. Man bör lägga märke till att hyresintäkter kommer att betala lånet som man har. Hyresintäkterna påverkas av lägenhetspriset, hyran, och vederlaget. Hyresintäktspotentialen påverkas av läge av huset/lägenheten, antal rum, samt lokala tjänster och transporttjänster.

Det är viktigt att lägenheten kan köpas billigt och att hyran bedöms realistiskt, för konsumenter följer efter noggrant marknadssituationen, och det bör man alltid ta hänsyn till. Det är också viktigt att se till att hyresmarknaden i området för bostäder i storlek, typ och standard för ett hem som investeringsobjekt lever ständigt.

5.2 Räknesätt på avkastningen

Allomfattande så rör sig inkomsterna för investeringshem med cirka 4-8 procent. En avkastning på mer än 5 % eller mer kan betraktas som en god avkastning. En inkomst kan inte genereras om du inte har köpt en lägenhet billigt.

Enligt Lehto (2021) beräknas avkastningen enligt följande:

Hyra - bolagsvederlag x 12

Skuldfritt pris

6 Beskattning

6.1 Jordbruksbeskattning

Inkomster från jordbruket är alla inkomster som man får i förmåner eller pengar. Man får dra av utgifterna från inkomsterna för förvärv eller bibehållande av inkomsten. Jordbruksinkomster som skattelags är alla pengar eller dess värde som man får via jordbruket, man bör beakta att jordbruksstöd räknas också med. Resultaten av jordbruksverksamheten och jordbruket dras av som en återverkning av de fastställda affärsunderskotten under de föregående skatteåren. Då erhålls en utdelningsbar företagsinkomst som delas upp i kapital och intäkter. Fördelningen av företagsinkomster sker genom att först separera andelen kapitalinkomster, och kapitalinkomster är avkastningen med återstående resterande förvärvsinkomst.

En hög andel kapitalinkomster i företagsinkomster är i de flesta fall lönande för alla skattskyldiga, men det bör uppmärksammas att beskattningen blir allt strängare än beskattningen av en vanlig anställds motsvarande inkomstnivå. Därför får en näringsidkare välja 10% istället för 20% av kapitalinkomsten som företagsinkomst. (Vero, 2021)

6.2 Beskattning av förvärvsinkomster

I Finland har vi ett beskattningssystem som är progressiv. Detta betyder att man på en mindre lön betalar mindre skatt än på en större lön. I Finland beskattas förvärvs- och kapitalinkomster separat och man betalar inkomstskatt på lön. I Finland är beskattningen gradvis ökande och det har den betydelsen att man betalar en större andel skatt ju mera man förtjänar och en färre andelar skatt på en mindre lön. Man betalar också skatt på följande inkomster; arbetslöshetspenning, föräldradagpenning, pensioner, studiestöd, arbetsersättning.

Förvärvsinkomster är all inkomst som inte tas under övervägande som kapitalinkomster. Skattepliktig inkomst är lön som inkasseras av ett anställningsförhållande eller motsvarande inkomst. Pensioner som inkomstpensioner och nationella pensioner är också förvärvsinkomster. Förvärvsinkomster inberäknas även företagsinkomster som inte ställs till förfogande av som kapitalinkomster. (Karmila, 2010)

6.3 Beskattning av kapitalinkomster

Kapitalinkomster är intäkter från tillgångar. Skattepliktig kapitalinkomst är avkastningen på tillgångar och andelen av vinsten från försäljning av tillgångar samt andra inkomster som kan anses ha ackumulerats av tillgångarna. Kapitalinkomsten går enligt bruttoinkomsten och avdras från det. (Karmila, 2010)

Kapitalinkomsten beskattas alltid progressivt och kapitalskattesatsen är 30 % och för över 30 000 euro är den 34%. Finansministeriet (2020) ger följande exempel på kapitalinkomster;

- Hyresinkomster
- Dividendinkomster

- Vinster och överlåtelsevinster
- Företagarinkomstens kapitalinkomstandel
- Inkomster på jordmaterial (t.ex. torv, lera, grus)
- Virkesförsäljning
- En del ränteinkomster

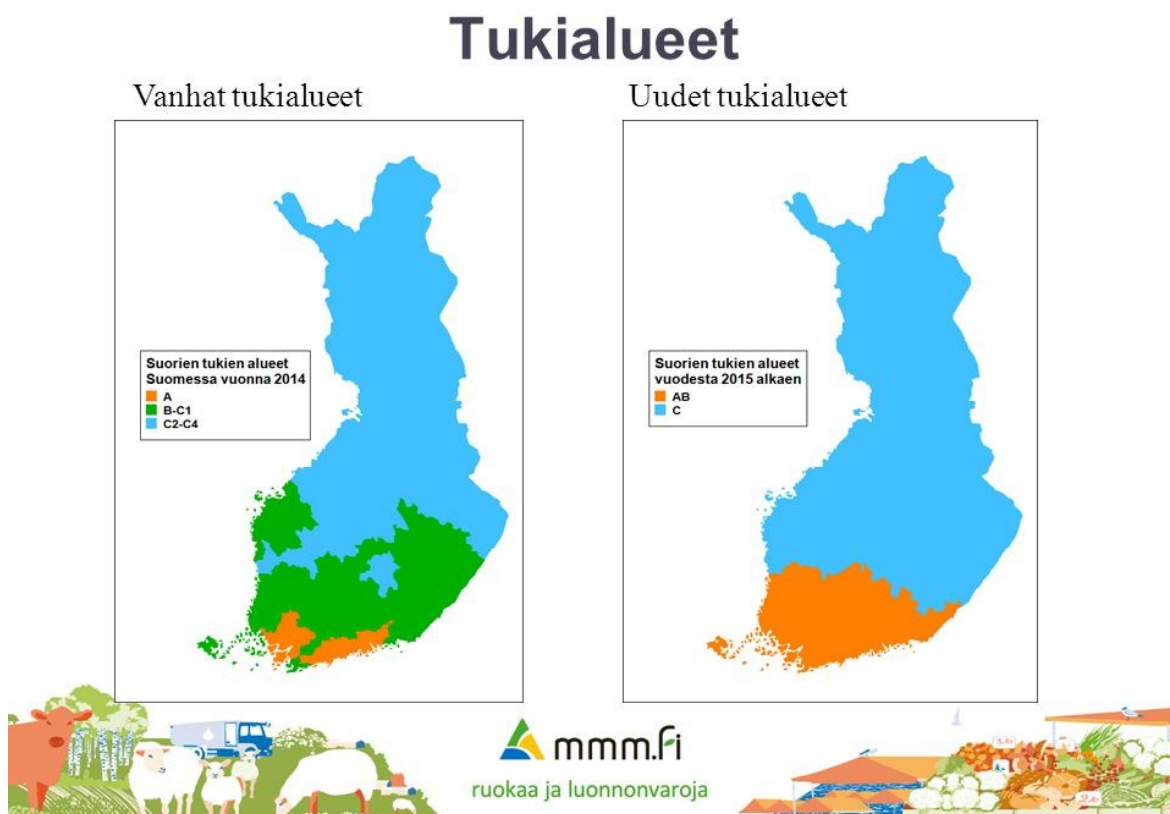
7 Finlands jordbruksstödssystem

I Finland styrs den gemensamma jordbrukspolitiken via CAP (Common Agricultural policy) som är en del av den gemensamma europeiska jordbruksstödsystem. Där strävar man efter uppsatta mål på ett gemensamt sätt. Jordbruksstödet i Finland har ett syfte likasom andra länder i Europa att man möjliggör kontinuiteten i jordbruket med att ha en stabil finansiering för att kunna säkerställa tillgång till mat. Det betyder också att man ska ha variabel i världsmarknadspriser samt investeringar. Finland har strävt efter att hålla cirka 2000 000 hektar åkermark för att kunna vara självförsörjande, men uppmaningar finns då storlek på gårdar har ökat samtidigt som antalet jordbrukare minskar.

Då när Finland gick med i EU (1995) så bestämdes det om ett så kallat nationellt stödssystem som tar hänsyn till de olika länders omständigheter för att säkerställa att man har tillgång till inhemsk mat och priser som är rimliga. Det finns olika former av stöd, och de alla har sitt eget syfte och mål, i Finland har man indelat stödområden på grund av subvention från norr till söder.

Jordbrukets stödssystem i Finland består av flera olika stöd och de olika stödformerna är; EU- finansierade direktstöd, delvis EU-finansierade stöd för att stärka landsbygden och ett helt nationellt finansierande stöd. Man måste uppnå målen och premisserna för varje stödform som grundar sig på åkerareal och djurantal. Man kan också få investeringsstöd för grundläggande lönsamhet för att utveckla gården. Dock varierar nivåerna för stöd enligt gårdsstorlek och investeringssyfte. Livsmedelverket (Ruokavirasto), verkställer jordbruksstöden i Finland. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017)

Tabell 3. Visar hur stödområden fördelar sig i Finland.

(CAP 2020- uudistuksen tilannekatsaus, 2020)

8 Metodbeskrivning

Detta arbete består dels av litteraturstudie, dels har det byggts upp med hjälp av ett frågeformulär. Svaren har blivit noggrant undersökta för att se hur viktiga inkomsterna är utanför jordbruket och hur jordbruksidkare ser på lönsamheten i framtiden.

8.1 Enkätens syfte

Enkäten som handlade om lantbruksföretagarnas sido- och kapitalinkomster byggdes upp med hjälp av ett elektroniskt frågeformulär som skickades via Google Forms. Google Forms är ett slags frågeformulär där svaren samlas in på Google Drive. Via drive kan man sedan föra in svaren till program på datorn där man analysera dem med hjälp av till exempel Excel. Google forms är avgiftsfri. Frågeformuläret omfattade 12 frågor och de fanns tillgängliga

på båda inhemska språken (finska och svenska) Enkäten har varit avsedd att komplettera litteraturstudier samt andra statistikällor. Frågeformulären hjälpte till att få en inblick i hur diverse parter ser på sitt nuläge i jordbruket och jordbrukets framtida ekonomiska läge. Det fanns frågor där man kunde välja mellan färdiga svarsalternativ och man kunde svara på vissa öppna frågor också, alla svar har behandlats anonymt i arbetet. Frågeformuläret som skickades elektroniskt hade förväntats ge en lite större svarsprocent än personliga intervjuer, sammanlagt erhöles 111 svar via Googleforms.

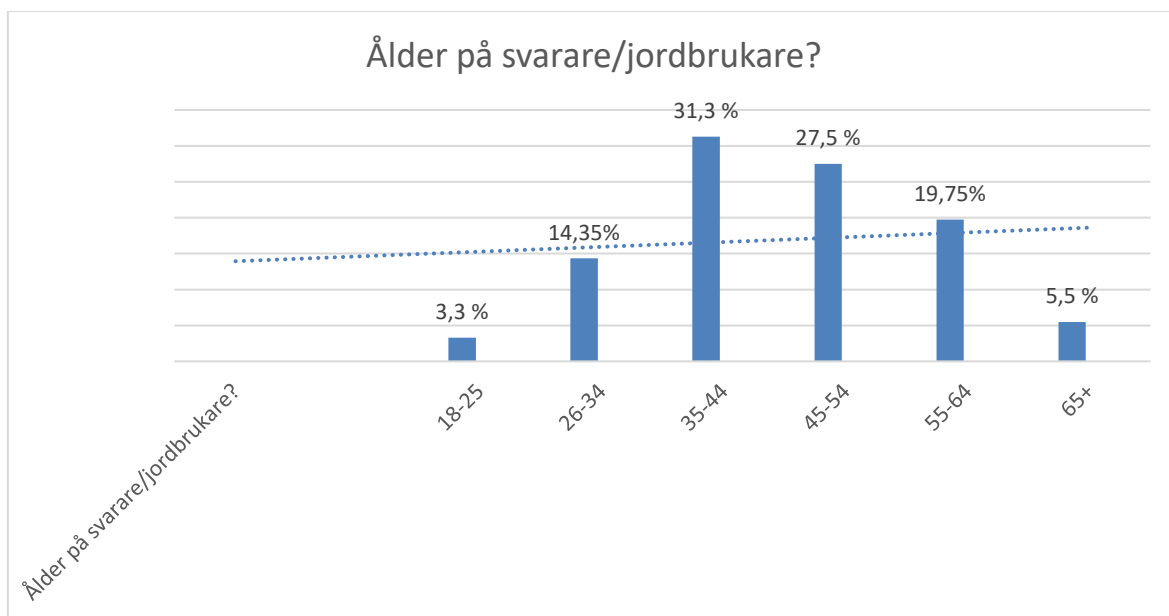
8.2 Enkätens innehåll

En enkät skickades ut via det sociala nätverket *Facebook* till två olika grupper; Livet på landet – bondens vardag i bilder 1600 medlemmar), Avoin kuvapäiväkirja maaseudun tuottajilta, (35 800 medlemmar i gruppen) samt till 300 medlemmar via e-post till Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitto. Alla formulär som skickades ut till de olika grupperna var uppbyggda på samma sätt. Frågorna i enkäten hade basfrågor och frågor kring inkomster utanför jordbruket. Svarstiden för enkäten var 16.11.2020 - 29.11.2020. Förutom basfrågor i början av enkäten fanns det frågor som gällde jordbrukets gårdsstorlek, generationsväxling samt inkomsternas betydelse utanför jordbruket. Målgruppen för formuläret var sådana respondenter som har inkomster utanför jordbruket. Svaren samlades in under tiden 01.12 - 01.01.2021. I formuläret fanns 12 frågor varav sex frågor var obligatoriska att fylla i. Bland frågorna fanns endast rutor med svarsalternativ. Sammanlagt svarade 111 personer på formuläret. För enkätfrågor och svar, se bilaga 1.

8.3 Enkätens utformning

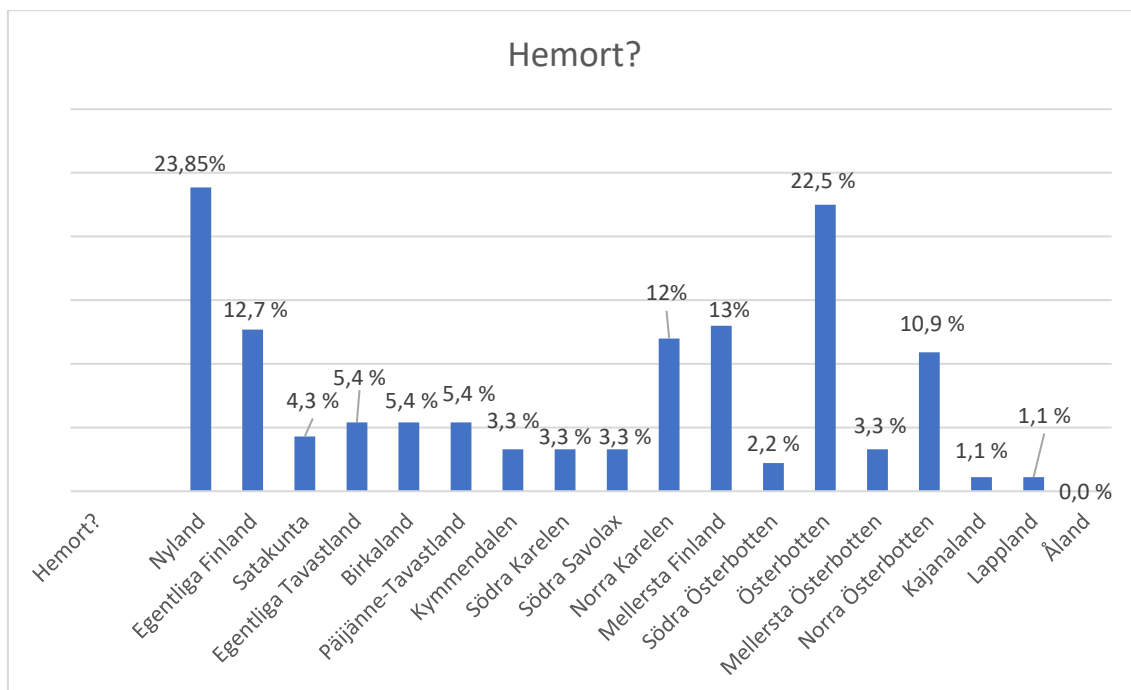
För att få svar på sidoinkomsternas avseende och angelägenhet för jordbrukarna samt vad det betyder för jordbruket så har jag formulerat undersökningsfrågor på följande sätt i *Tabell 1 – 11. Punkt 6*. Undersökningen strukturerades baserat på principerna och riktlinjerna från Cowles och Nelson (2015). Dessa principer och riktlinjer anger i princip följande: Frågorna är så tydliga som möjligt för att få exakta svar. Frågorna är formulerade som enkla och korta, och ordningen går från lätt till svår.

9 Resultat och utvärdering

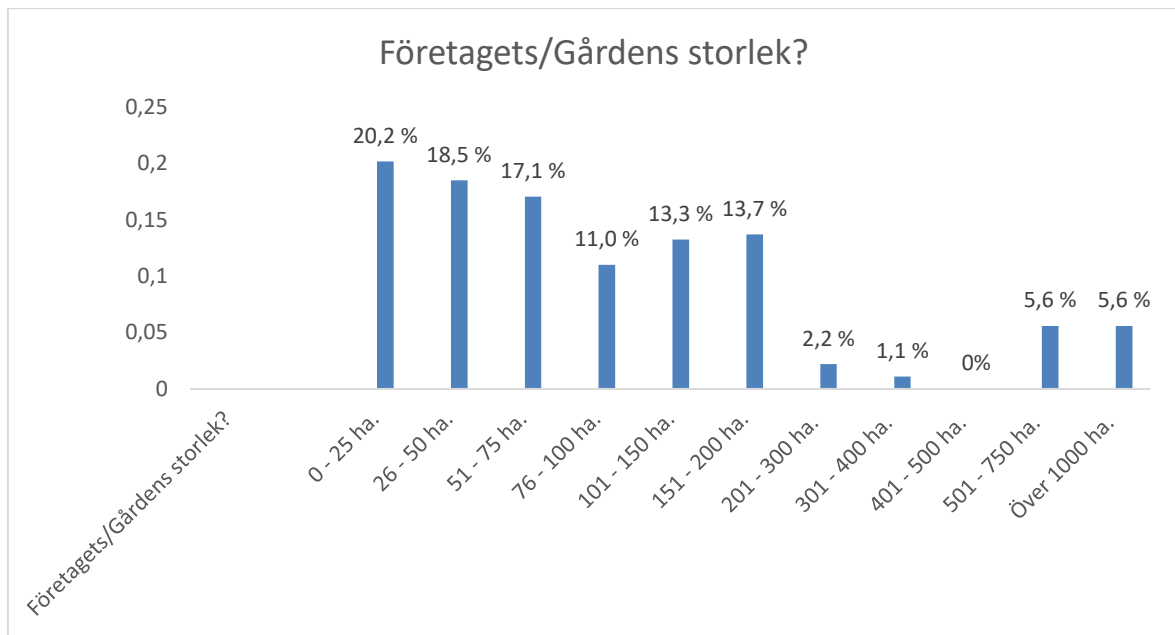
Figur 1

I figur 1 visas åldern på jordbrukarna som svarat på denna enkät. Majoriteten av respondenternas ålder är 35–44 år, vilket var totalt 31,3% och det minsta gruppen 3,3% är 18–25 år. Detta visar att största delen av respondenterna är jordbrukare i medelåldern.

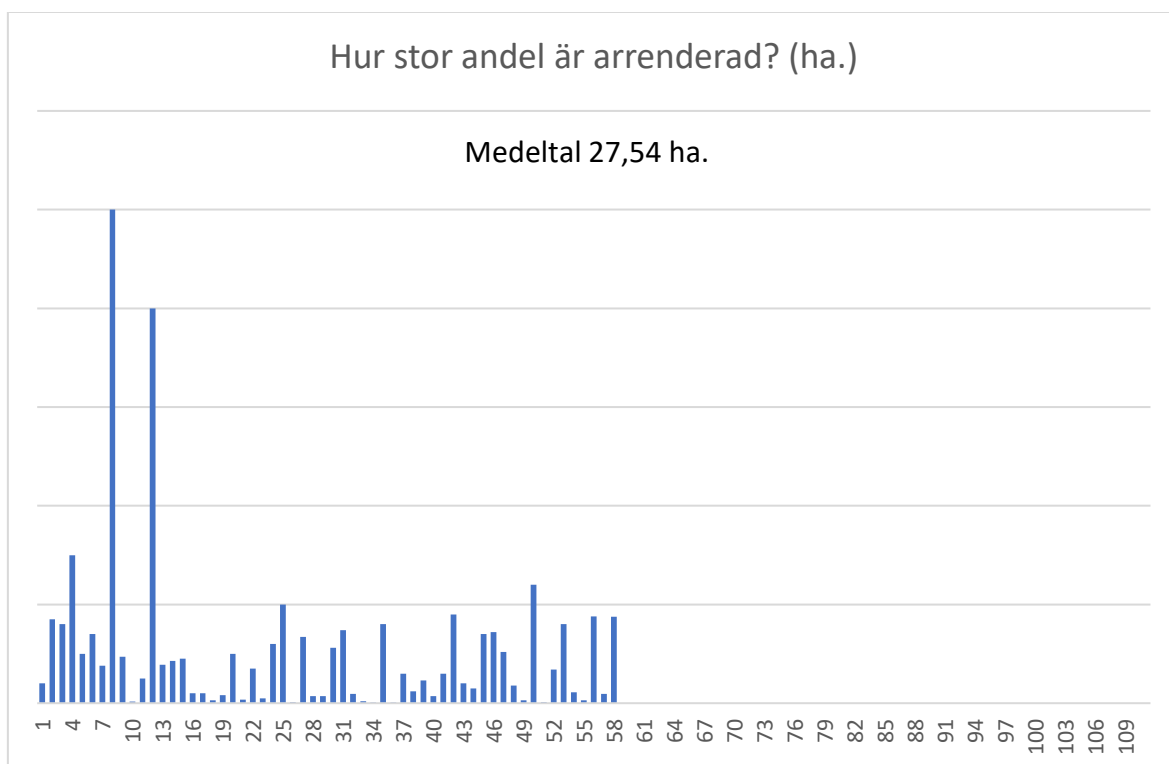
Figur 2

Figur 2 visar respondenternas hemort, majoriteten 23,85% är hemma från Nyland och driver jordbruk i Nyland. Näst största andelen av respondenterna var från Österbotten, det vill säga att största delen av respondenterna var från Svenskfinland.

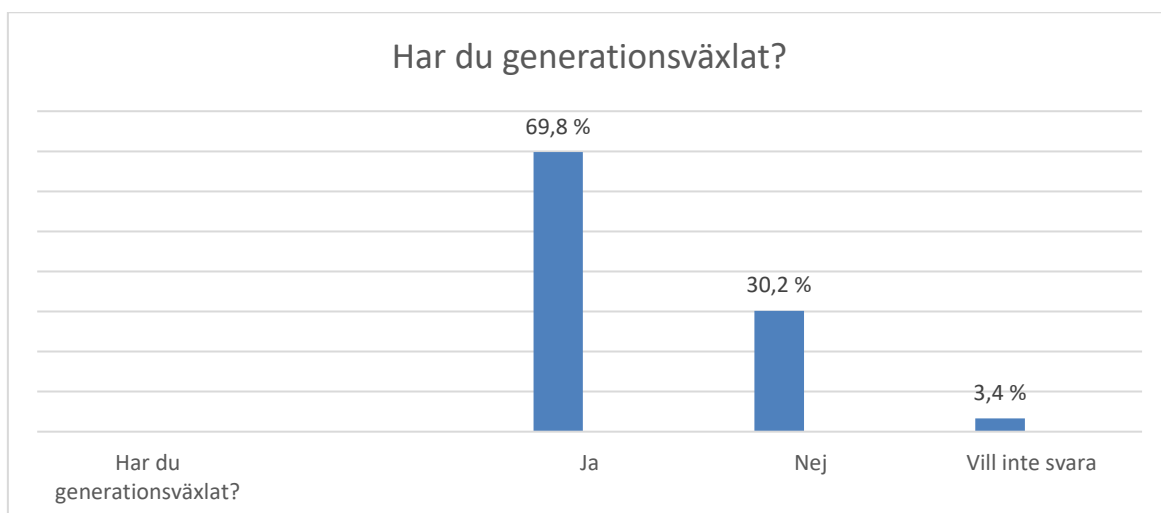
Figur 3

Majoriteten av respondenterna (20,2%) har en gårds areal mellan 0 - 25 ha, som kan ses i figur 3. Det flesta respondenter som besvarat enkäten om sidoinkomster är jordbrukare med små arealer. Respondenter med gårds arealer 201 - 1000 ha. var minst i gruppen. Detta kan tolkas till att större gårdar är inte intresserade av denna enkät om sidoinkomster.

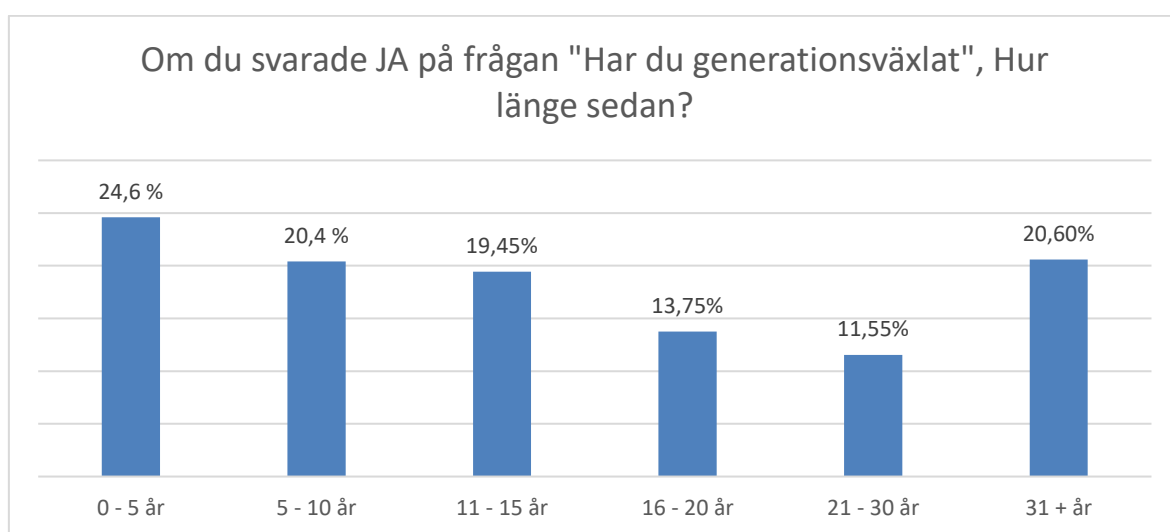
Figur 4

Utav 109 totala respondenter hade 58 svarat på denna fråga i figur 4. Medeltals andelen av arrenderade hektaren var 27,54 ha. Av respondenterna fanns det stora skillnader inom arrenderad andel, allt från 1 - 400 ha. Vissa hade svarat att de arrenderar endast 1 hektar och andra 400 ha. vilket beskriver den extrema skillnaden mellan gårdsägare och deras arrende möjligheter.

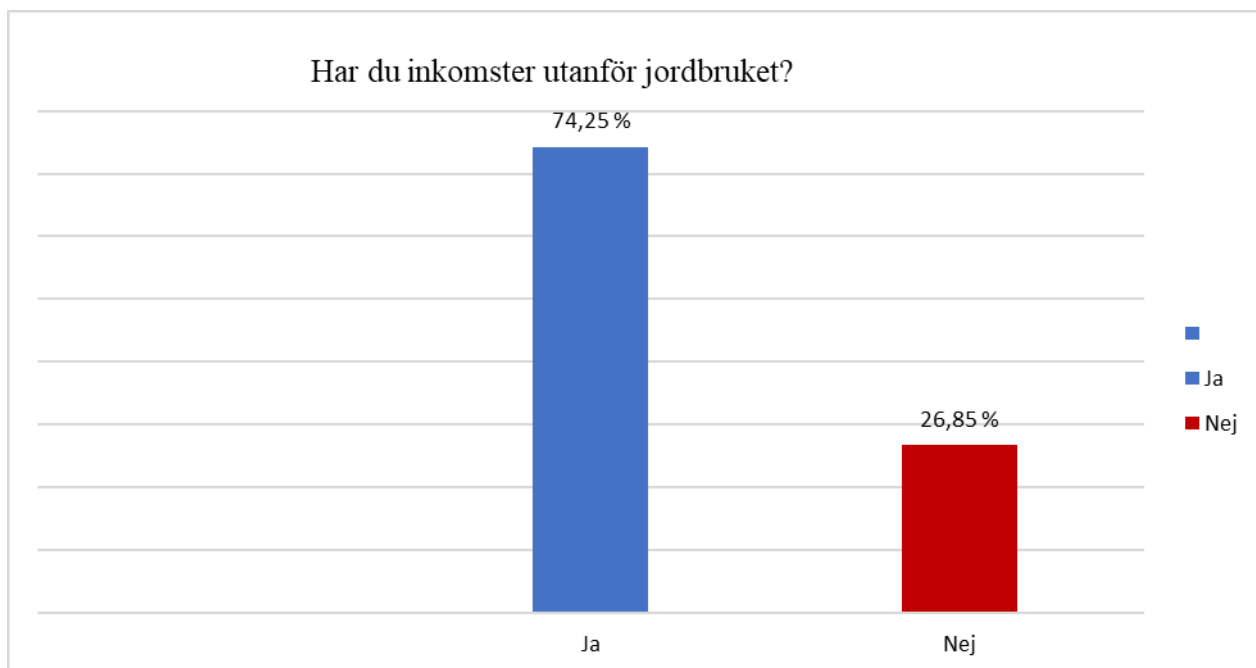

Figur 5

Figur 5 visar att majoriteten som har generationsväxlat har gjort det inom 0 - 5 år, totalt 24,6%. I dagens läge blir det allt svårare att starta en gård ekonomiskt. När man generationsväxlar och tar över en gård så måste man ofta ta på sig mycket skuld och dessutom måste man investera i maskiner och annat som är nödvändigt för jordbruket. Av denna anledning är det naturligt att man i denna situation kommer att börja arbeta i hopp om ytterligare inkomstkällor.

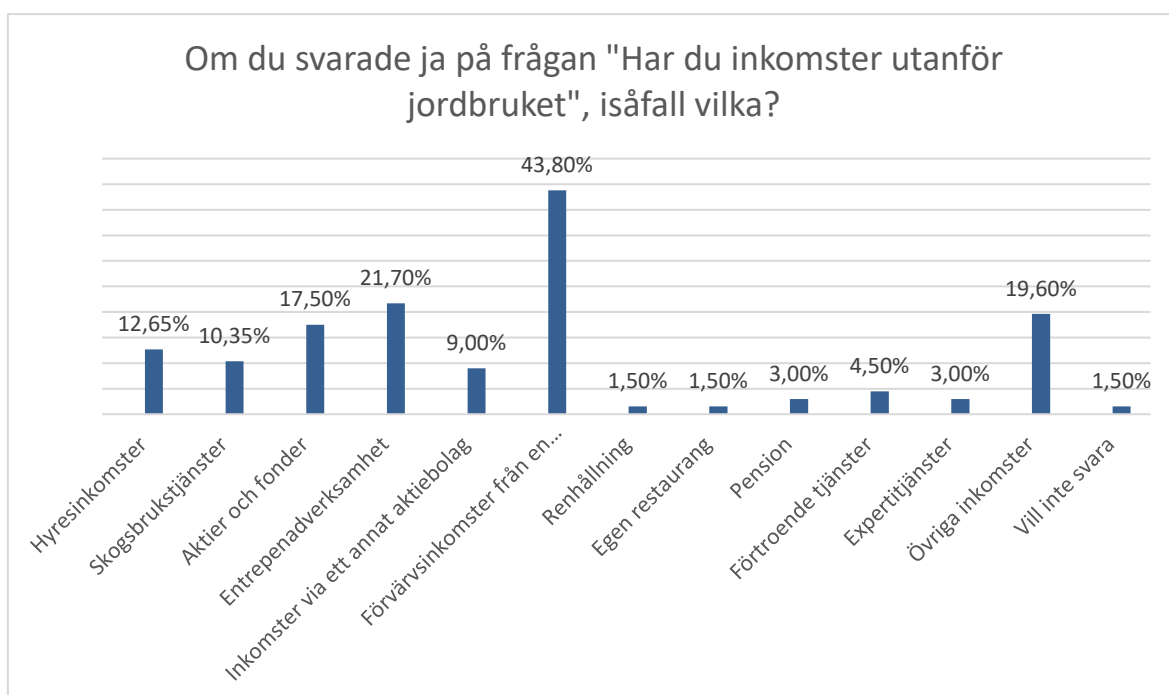
Figur 6

Största procentandelen av respondenterna i figur 6 har relativt nyligen generationsväxlat, 24,6% för 0 - 5 år sedan. Detta betyder dock inte att respondenterna enbart nyligen generationsväxlat, det var en stor andel som hade generationsväxlat för mer än 31 år sedan. Detta kan ses i figur 6.

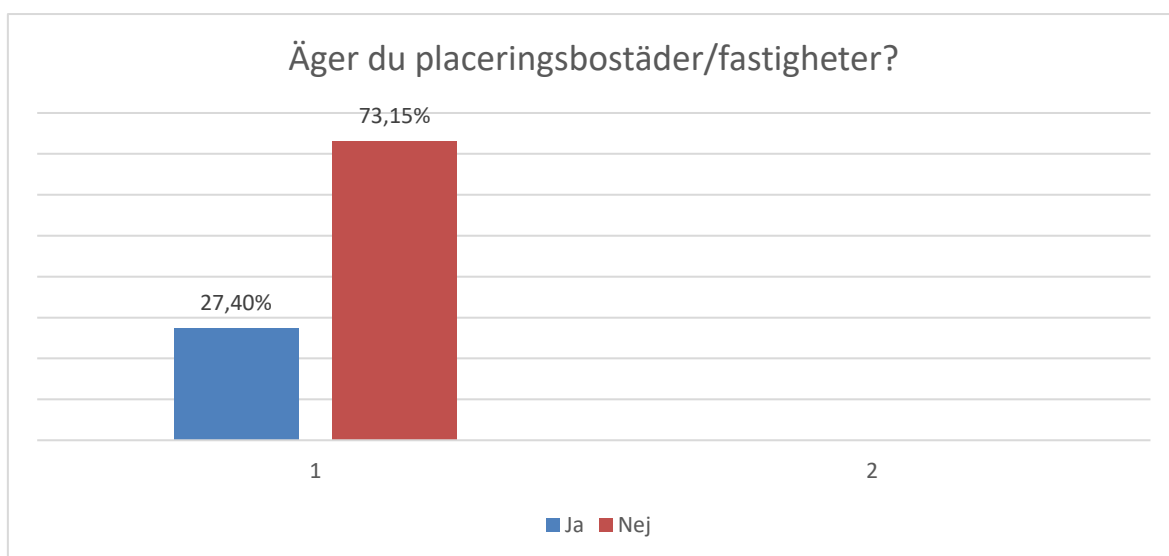
Figur 7

Figur 7 visar att majoriteten av respondenterna har inkomster utanför jordbruket. Den största andelen 74,25% har inkomster utanför jordbruket och 26,85% svarade att de inte har inkomster utanför jordbruket. Utav dessa respondenterna visar det sig att sekundära inkomstkällor är viktiga för småskaliga jordbrukare, vilket majoriteten av dessa respondenterna var.

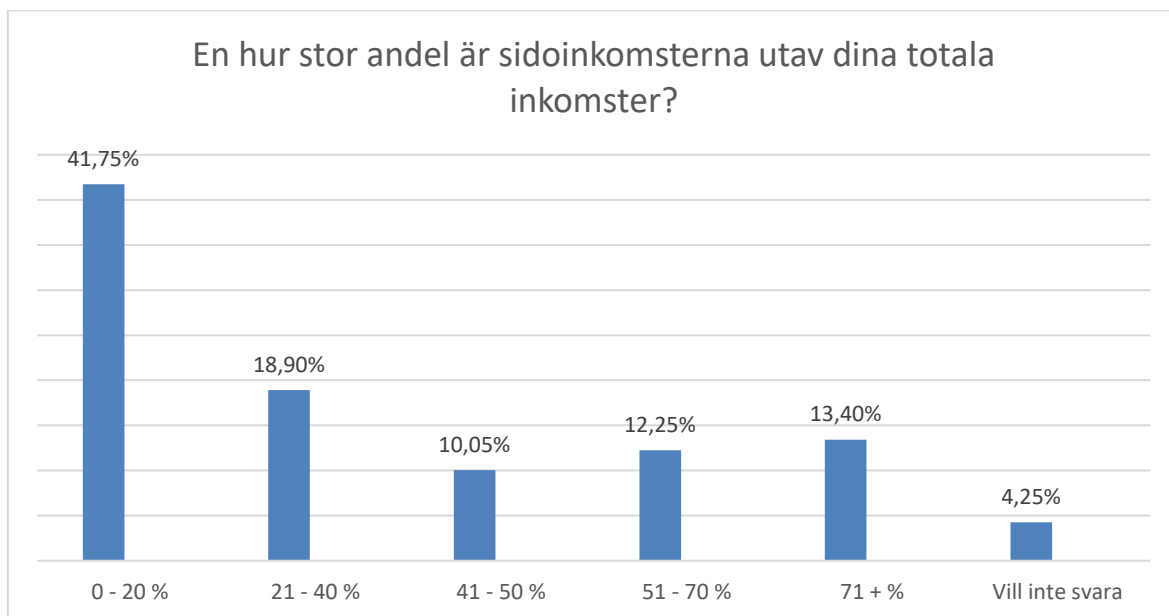

Figur 8

Figur 8 visar att man har inkomster utanför jordbruket, här har man kunnat svara på följande fråga gällande vilka inkomster man har. Den största delen svarade att de har förvärvsinkomster utanför jordbruket totalt 43,80 %. Den näst största inkomstkällan utanför jordbruket var entreprenadverksamheter, med 21,70 %, vilket har visat sig bli en mer populär inkomstkälla under de senaste decennierna.

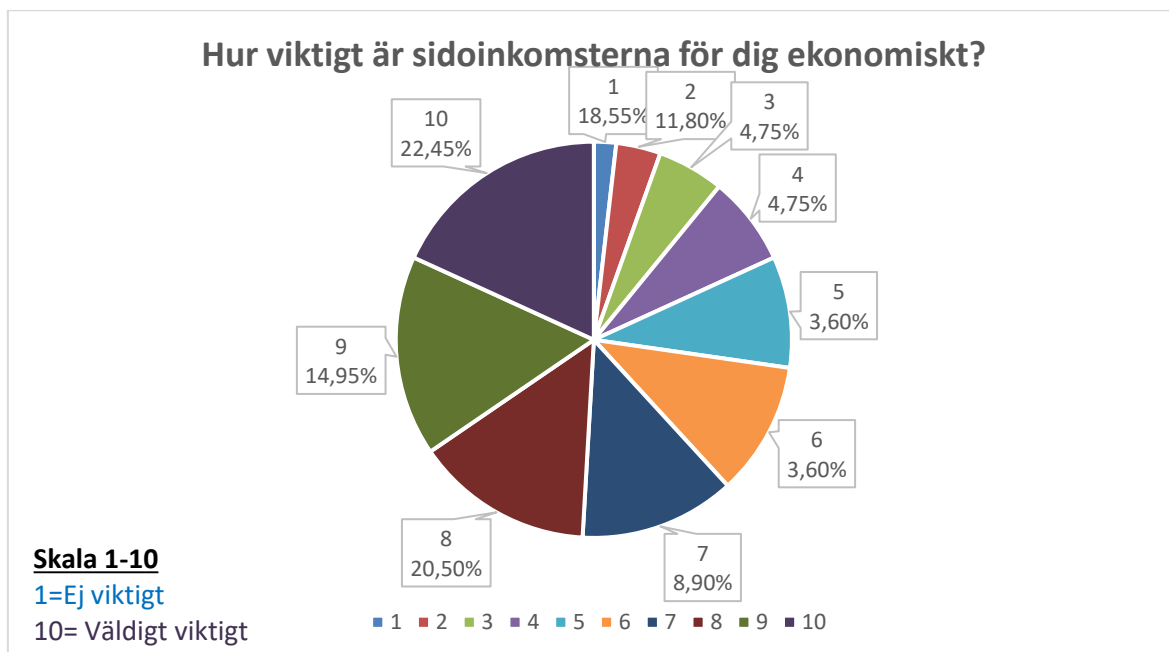
Figur 9.

Figur 9 visar att en andel på 27,40% har svarat att de äger placeringsbostäder eller fastigheter som ger hyresinkomster 12,65% (Figur 7.) Även då hyresinkomsterna i figur 8 inte visade en markant procentuell andel, verkar det som om att majoriteten av respondenterna i denna webenkät äger placeringsbostäder/ fastigheter.

Figur 10.

Figur 10. visar dem som gett svar på hur stor andel sidoinkomsterna är av de totala inkomsterna, 41,75 % har svarat att sidoinkomsterna ligger mellan 0 - 20 %. Däremot har 13,40 % av respondenterna mer än 71 % sidoinkomster av de totala inkomsterna. Denna figur visar att sidoinkomsterna har en betydelse för jordbrukarna, trots att majoriteten svarat att 0 - 20 % av sidoinkomsterna inverkar på deras ekonomi.

Figur 11.

Figur 11. visar sidoinkomsternas betydelse i skala 1 (ej viktigt) - 10 (väldigt viktigt). 20,50 % av de som har svarat tycker att betydelsen av sidoinkomsterna ekonomiskt ligger på 8 från skala 1 - 10. I denna figur bevisas det att sidoinkomsterna har en stor inverkan på de flesta jordbrukarnas ekonomi (som också bestyrker analysen i figur 10).

Figur 12.

I figur 12. har totalt 40,60% av alla svarat att de tror att sidoinkomsterna kommer att öka inom 20 - 30 år, och endast 8,80 % har svarat att sidoinkomsterna skulle minska. 30,8 % tror att sidoinkomsterna kommer att bli oförändrat och 16,5 % av svararna vet ej. Eftersom majoriteten av respondenterna var småskaliga jordbrukare, kan det hänvisas till att det har större nytta i sin ekonomi av dessa sidoinkomster, jämfört de som har mera areal och / eller i allmänhet ett större jordbruk.

10 Diskussion

Jordbrukare ser sin gård idag som en professionell arbetsmiljö, framgångsrik resurshantering och ekonomisk trygghet som faktorer för gårdens framgång. De ser jordbruket som ett sätt att leva. Följaktligen innebär enbart lönsamhetskvoten inte för en lantbruksföretagare att tycka att det inte vore lönsamt, även om ekonomisk bärkraft är avgörande för en hållbar företagsverksamhet. I allmänhet kan det rymmas i ett jordbruksföretags livscykel både lönsamma och mindre lönsamma perioder, det finns flera orsaker men allt kan påverka, till exempel klimatförhållanden, efterfrågan och generationsväxling som nyligen skett är sådana faktorer. En ny entreprenör måste antagligen ta ett lån för att starta en gård, så låneförkortningar minskar lönsamheten. I Figur 5. ser man att majoriteten av respondenterna har generationsväxlat och det har skett inom 0 - 5 år, som kan också tyda på en lite negativ lönsamhetskänsla nu, då man har eventuella skulder och är osäker om framtidens lönsamhet. År 2020 var medelåldern för jordbrukarna 53 år, åldern spelar en stor roll på insatsen i framtiden. I Figur 2. kom det fram att största andelen av respondenterna är i medelåldern, 31,3 % var 35 - 44 år och 19,75 % var i 55–64 års åldern. Lägre åldern på respondenterna i min enkät kan bero på att frågeformuläret skickades in via sociala medier och det kan förklaras med att medelålderns kunde vara lägre. När jordbruksverksamheten fortsätter kan stora investeringar i byggnadsreparationer eller anskaffning av nya maskiner inträffa, vilket har en skadlig effekt på företagets lönsamhet. Dock är det så att investeringarna i byggnader och maskiner gör det möjligt för verksamheten att fortsätta. Frågeformuläret som skickades till jordbrukarna om lönsamhet och sidoinkomsternas betydelse besvarades av olika typer av gårdar i hela Finland, majoriteten kom från Nyland 23,85 % Figur 1. med en 20,2 % andel som har en gårdsstorlek mellan 0 - 25 hektar i Figur 3. Det vore bra och varmt rekommenderat för lantbruksföretagare att analysera och bevaka deras produktions- och ekonomiska

indikationer för att bibehålla lönsamheten i sin verksamhet. Det låter och verkar som att det kunde vara mindre fokuserade på den teoretiska och analytiska delen i verksamheten. Lönsamheten i gårdsekonomin kunde förbättras via en mångsidig företagsverksamhet, och i Figur 12. ser man att 40,60% av alla som har svarat tror att sidoinkomsterna kommer att öka inom 20 - 30 år och endast 8,8% av respondenterna tror att de kommer att minska. Detta tyder på att lantbruksföretagarna klart har lagt tid på att fundera över övrig verksamhet som kunde förbättra deras ekonomiska läge i framtiden. I frågeformuläret kom det inte fram mera detaljer hur jordbrukets lönsamhet kunde höjas via sidoinkomster i framtiden, men entreprenadverksamhet och förvärvsinkomster spelade en stor roll i de givna svaren. I kapitel 4.2 har jag öppnat lite mera om kostnadsredovisning. Detta gör det lättare för lantbruksföretagaren att förstå sig på produktionskostnaderna, och prissätta samt bestämma en rätt marginal för produkterna. Man kan på teoretiskt sätt förbättra gårdens ekonomi på flera sätt, men i vissa fall är det inte möjligt och viljan finns kanske inte där heller då man som entreprenör inte vill utsätta sig för allt för stora risker då ansvaret för riskerna ligger hos en själv. Det kan tolkas också som en orsak varför kapitalinkomsternas andel är inte högre än 39,15 % i Figur 8. Där är inberäknade hyresinkomster, endera via hyresstugor eller bostadsplanering samt aktier, fonder och inkomster via ett annat aktiebolag. Det kunde vara en bra investering för jordbruksföretagare att expandera sig till exempel ut på bostadsmarknad, då räntorna är låga och urbaniseringen blir större. I kapitel 5 Betydelsen av hyresinkomster som sidoinkomst har jag exempel på räknesätt i avkastningen på hyresinkomster.

Det finns osäkerhet i utvecklingen av producentpriser och vad insatsvarorna kan vara, samt kostnader och hur handeln påverkar. Det kan väcka oro och orsaka beslutsvårigheter för att utveckla gårdsinriktningen. EU-stöden har en inverkan på gårdens lönsamhet och kommer att påverka gårdens möjligheter också i framtiden. Detta beror mycket på myndighetsbesluten. En fri jordbruksmarknad kan inte realiseras för att jordbrukspolitiken CAP (Common Agricultural Policy) förhindrar jordbrukarna och lönsamhetsproblemen är fästa med myndigheterna. EU: s gemensamma jordbrukspolitik och Finlands nationella jordbrukspolitik reglerar jordbruket i Finland. Svaren som respondenterna gav i utskickade frågeformuläret visade att lantbruksföretagare och gårdsägare vanligen är sysselsatta utanför jordbruket. Som man ser i Figur 7. så har 74,25% svarat att de har inkomster utanför jordbruket, endast 26,85% har svarat att det inte har. Detta kan tolkas att betydelsen för

inkomster utanför jordbruket är väldigt viktigt och att det visar sig att jordbruket i framtiden kan förbli en sidoinkomst för lantbruksföretagaren. I de öppna svaren på min enkät hade en anonym respondent kommenterat att *Jag planerar att överlåta min mark och skog till min dotter, hon har också ett heltidsjobb men vi ska bruka jorden så länge det är ekonomiskt möjligt.* Via givna svar och analyserade resultat konstaterar jag att många finländska gårdar anser att lönsamheten inte är betryggande endast inom jordbruket och att det kommer att behövas inkomster från andra håll. Tyvärr så ser det ut som att jordbrukets lönsamhet inte väcker hopp i framtidens finländska gård som en enda inkomstkälla. Lantbrukets svaga lönsamhet samt lantbrukets inkomster behövs förstärkas via sidoinkomster som nu ser ut att vara en ökande utveckling i det finka jordbruket som kan tolkas i Figur 12. 40,60 % procent av svararna tror att sidoinkomsterna kommer att öka inom 20–30 år, och det kan tolkas som att sidoinkomsternas betydelse är obestridlig. Sidoinkomsterna i jordbruket kommer att vara en räddning för jordbruket i framtiden. Livsmedelskedjan genomgår som bäst också andra förändringar, som bland annat en stärkande teknologisk omvälvning. Detta kommer att öppna nya inkomstkällor för jordbruksföretagarna inom jordbruksbranschen.

Källförteckning

Birgersson. R. & Persson.L.G. (1981) Lantbruksekonomin grunder, Finland: Centraltryckeriet AB

Cowles. E & Nelson. E. (2015) An introduction to survey Research. USA: Business Expert Press

Ekonomidoktorn. (2021) Jordbruks- och trädgårdsproduktion(luke.fi/ekonomidoktorn).
Data: Luke Lömsanhetsbokföringsresultater. 27.1.2021

Finansministeriet (2020) Beskattning av kapitalinkomst (Online)
<https://vm.fi/sv/beskattning/personbeskattningen/beskattning-av-kapitalinkomst>

Journal (2018) , Monialaiset maatilat maatalouden rakennemuutoksessa, 2018 (Online)
www.journal.fi

Jord- och skogsbruksministeriet. (2017) Nationella jordbruksstöd. (Online)
[https://mmm.fi/kansalliset-maataloustuet?](https://mmm.fi/kansalliset-maataloustuet?p_p_id=com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_Uw6hrD3zxEW5&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_Uw6hrD3zxEW5_languageId=sv_SE)
[p_p_id=com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_Uw6hrD3zxEW5&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_Uw6hrD3zxEW5_languageId=sv_SE](https://mmm.fi/kansalliset-maataloustuet?p_p_id=com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_Uw6hrD3zxEW5&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_Uw6hrD3zxEW5_languageId=sv_SE) (Hämtat 12.12.2020)

Jord- och skogsbruksministeriet (2020) CAP2020 Uudistuksen tilannekatsaus, suorat tuet 2020 (Online) <https://slideplayer.fi/slide/2281473/> (Hämtat 16.01.2021)

Kallio J., Kuisma A., Yrittäminen maatilalla, Helsinki 2009, Vammalankirjapaino Oy.

Karmila.L (2020) Henkilökohtaisen tulon verotus. Finland: Kariston Kirjapaino Oy

Landlantbruk. (2018) Lantbrukets lönsamhet ner i källaren (Online)
<https://www.landlantbruk.se/ekonomi/lantbrukets-lonsamhet-ner-i-kallaren/> (Hämtat 07.01.2021)

Lehto (2021) Sijoitusasunnon tuotto ja sen maksimointi (Online)
<https://asunnot.lehto.fi/fi/asuntosijoittaminen/sijoitusasunnon-tuotto/> (Hämtat
 24.02.2021)

Maaseudun tulevaisuus (2018), Kuiva kesä jätti viljasadon 1960- luvun tasolle (online)
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-1.335683> (Hämtat
 24.02.2021)

Maaseudun tulevaisuus (2018) Urakointi on maatilojen yleisin sivuelinkeino – tuo rahaa
 yli 7 000 tilalle (online) [https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-](https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-1.235297)
 1.235297 (Hämtat 08.02.2021)

MTK ((201) Monialaiset tilat (online) <https://www.mtk.fi/-/yritt%C3%A4jyys> (Hämtat
 08.02.2021)

Naturresursinstitutet. (2019) Jordbrukets lönsamhet kommer att minska under 2019 . (Online)
[https://www.luke.fi/uutinen/maatalouden-kannattavuus-heikkenee-vuonna-](https://www.luke.fi/uutinen/maatalouden-kannattavuus-heikkenee-vuonna-2019/)
 2019/) (Hämtat 07.01.2021)

Naturresursinstitutet (2020) Maatalouden kannattavuus pysyy heikkona (Online)
<https://www.luke.fi/uutinen/maatalouden-kannattavuus-pysyy-heikkona/> (Hämtat
 08.01.2021)

Naturresursinstitutet (2020), Struktur av jordbruks- och trädgårdsföretag 2020 (online)
<https://stat.luke.fi/sv/node/9176> (hämtat 24.02.2021)

Niemi J. & Ahlstedt J. (2015) Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot. Finland:
 Naturresursinstitutet

Pellinen. J. & Enroth .A. (2008) Kannattava maatilayritys. Finland: Otavan kirjapaino Oy

P. Skärvad. (J. Olsson. (2017) Företagsekonomi 100, Faktabok. Sverige. Liber AB

Rikkonen, P., Harmoinen, T. & Teräväinen, H. (2008) Maatilayrityksen
 menestystekijät.Tieto tuottamaan 123. Proagria Maaseutukeskusten Liitto. Porvoo: WS
 Bookwell.

SLU. (2020) Det svenska lantbrukets omvandling 1990-2040 (Online)
<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/framtidenslantbruk/dokumentation/forskningsprojekt2/det-svenska-lantbrukets-omvandling-1990-2040/> (Hämtat 12.12.2020)

Vero (2021) Inkomster och utgifter inom jordbruket (Online)
<https://www.vero.fi/sv/foretag-och-samfund/om-foretagsbeskattningen/jordbruksidkare/jordbruksidkare2/inkomster-och-utgifter-inom-jordbruket/> (Hämtat 27.02.2021)

Vihinen H., Vesala K.M., Maatilayritysten monialaistuminen maaseudunelinkeinopolitiikassa ja sen rakentuminen kuntatason kehittämiskohteena, Helsinki 2007, Vammalan kirjapaino Oy

YIT. (2021) 10 vinkkiä sijoitusasunnon ostoa suunnittelevalle asuntosijoittajalle
<https://www.yit.fi/asunnot/myytavat-asunnot/asuntosijoittaminen/sijoitusasunnon-osto>
 (Online 21.02.2021)

Bilaga

Enkäts frågeformulär

KAPITAL- OCH SIDOINKOMSTERNAS BETYDELSE FÖR JORDBRUKET

Denna webbenkät samlar in material till mitt examensarbete som kommer att handla om sidoinkomsterna utanför jordbruket och dess helhets betydelse för jordbrukarnas totala inkomster. Webbenkäten tar ca. 1-4 minuter att svara på och svaren kommer att behandlas anonymt. Ifall ni vill delta i en intervju kan ni lämna nedanför era kontaktuppgifter. Det finns även möjlighet att delta i en utlottning av S-gruppens 50 euros köpkort samt kaffepaket. Tack på förhand!

Ålder på svarare/jordbrukare? *

18-25

26-34

35-44

45-54

55-64

65+

Vill inte svara

Hemort? *

Nyland
 Egentliga Finland
 Satakunta
 Egentliga Tavastland
 Birkaland
 Päijänne-Tavastland
 Kymmenedalen
 Södra Karelen
 Södra Savolax
 Norra Karelen
 Mellersta Finland
 Södra Österbotten
 Österbotten
 Mellersta Österbotten
 Norra Österbotten
 Kajanaland
 Lappland
 Åland
 Vill inte svara

Företagets/Gårdens storlek? *

0-25 ha.
 26-50 ha.
 51-75 ha.
 76-100 ha.
 101-150 ha.
 151-200 ha.
 210-300 ha.
 301-400 ha.
 401-500 ha.
 501-750 ha.
 Över 1000 ha.
 Vill inte svara

Hur stor andel är arrenderad? (ha.)

Har du generationsväxlat? *

Ja
 Nej
 Vill inte svara

Om du svarade JA på frågan "Har du generationsväxla" , Hur länge sedan?

0-5 år sedan
 6-10 år sedan
 11-15 år sedan
 16-20 år sedan
 21-30 år sedan
 31+ år sedan
 Vill inte svara

Har du inkomster utanför jordbruket? *

Ja

Nej

Vill inte svara

Om du svarade ja på frågan "Har du inkomster utanför jordbruket", isåfall vilka?

Hyresinkomster (Placeringsbostäder, fastighetsarrende, sommarstugor, byggnadsarrende etc.))

Skogsbrukstjänster utanför jordbruket

Aktier och fonder

Uber

Vill inte svara

Andra inkomster?

Other:

Äger du placeringsbostäder/fastigheter? *

Ja

Nej

Vill inte svara

Other:

En hur stor andel är sidoinkomsterna utav dina totala inkomster?

0-20%

21-40%

41-50%

51-70%

71%+

Vill inte svara

Other:

Hur viktigt är sidoinkomsterna för dig ekonomiskt?

Ej betydliga

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Väldigt betydande

Är din bedömning att sidoinkomsterna kommer att öka eller minska inom 20-30 år? *

Ökar

Minskar

Oförändrat

Vet ej

Vill du ställa upp för intervju?

Ja

Nej

Kontaktuppgifter (Namn, e-post, telefonnummer) svara gärna i rutan nedanför

Other:

Vill du delta i utlottning?

Ja

Nej

Kontaktuppgifter (Namn, address, e-postaddress) Svara gärna i rutan nedanför

Other: